

מזת יקזת הכר שזה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

מלים מיחדות שהאידו לכבות

בפרשתנו נצטוינו על מצוות רבות שבין אדם לחברו, שלא לצער גר יתום ואלמנה וכן צוה התורה על המלוה שלא יהיה כנושה ויצער את הלווה, ללמדנו על חמרת האסור לצער יהודי ובפרט כאשר יש לאדם שררה מסימת, וכן כל אבא בבית או מלמד בחיידר או כל מי שמשפיע ומסייע לאחרים, עליו להזהר מאד שלא לגרם חלישות הדעת למי שמקבל ממנו. נביא פאן ספור נפלא נורא בענין זה מאחד התלמידים החכמים החשובים בבני ברק וזה לשונו:

באמתחתי ספור נפלא שאני מתלבט זמן רב אם לפרסמו, ובמוצאי שבת פרשת יתרו כששמעתי על הלוייתו של רבי אלתר זצ"ל, הבנתי שזה אות משמים שעלי לפרסם את הספור ולכו הזדרזתי לרשם אתו ולהעבירו אליכם.

הקב"ה חנן אותי בכשר הסברה נפלא, מאז שהייתי בחור שמחתי ללמוד עם בחורים שמתקשים להבין את הלמוד והיה לי ספוג גדול מכה שאני מנצל את הכשרון שלי בכדי לסייע לאחרים, תמיד רציתי להיות מלמד בחיידר או בישיבה.

ב"ה זכיתי להקים בית נאמן בישראל ואחרי נשואי הצעתי את עצמי להיות מלמד בכמה תלמודי תורה אולם נעניתי בשלילה, כלם רצו מלמוד עם נסיון וותק ולא אברך שזה עתה התחיל בתפקיד. דוד של רעיתי היה מנהל באחד התלמודי תורה, וכאשר הוא שמע שאני מחפש ללמוד הוא פנה אלי ואמר: "אחד המלמדים אצלנו הודיע שבשנה הבאה

<< המשך בעמוד ד

לקח מהפרשה

לחיות את ה'עשה טוב' של נזיקין

לפי דברינו מבאר מדוע היו מוכרים לעבד את מי שגנב, וכמו שבארנו המפרשים שגנב מראה שהוא חפץ לקחת הכל לעצמו, ולפיכך היו מוכרים אתו לעבד וכו' האדון היה מראה לו דגמה אישית כיצד הוא נתן בעין טובה לבני משפחתו; ואף לעבד, כמאמר חז"ל 'כל הקונה עבד כקונה אדון לעצמו' - היות שעליו לדאג שיהיה לעבד טוב בביתו - כמו שכתוב "כי טוב לו עמו"

ואם יש רק כרית אחת על האדון לתת אתה לעבד, ועל ידי שהעבד הגנב ראה את טוב לבו של אדונו הוא מתחזק במדת הנתנה ההפך ממדת החמדה והגנבה שהיו בו.

יסוד נפלא זה צריך להיות נר לרגלנו, יסוד החנופה הנו ב'עשה טוב' - להקרין מדות טובות ולעסק בתורה ובמצוות במאור פנים - וזה חודר לבני ביתנו ולסובבים אתנו. ואפשר לבאר על דרך זו את הפן הרוחני של מצות בורר על דרך הדרש - שבשבת שהוא יום של קדשה והתעלות נצטוינו לא לעסק בפסלת, אלא לברר את האכל מתוך הפסלת - להדגיש את הטוב ולראות טוב.

כדוד מלכנו שלמרות כל הרדיפות והקשיים שעבר הוא היה טוב ראוי, ושלא נחשב שתמיד היה לו <<

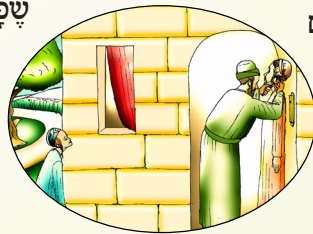
פרשתנו פותחת ב"ואלה המשפטים" וא"ו מוסיף על ענין ראשון - פרשת יתרו - שנתנה מסיני ונצטוינו בה שלא להעלות במעלות על המזבח בכדי לא לנהג באבנים מנהג בזיון, וכן שכן בבני אדם שיש בהם דעת. וכן לא להניף ברזל על המזבח שמושים שלום, ללמדנו שיסוד כל המשפטים זה מדות, כענין שדרשו חז"ל במכילתא:

'למה נסמכה פרשת דינים אצל המזבח לומר לה שתשים סנהדרין אצל המקדש'.

ובבאור הדבר, הפהנים היו מלמדים את העם הבאים לבית המקדש דעת של מדות טובות ושל

קרבת ה' ותשובה, וכאשר האדם היה מגיע לסנהדרין היה עליו לראות את ה'עשה טוב' שבעבודת המקדש וכו' להבין איד להתנהג פראוי בכדי שלא יצטרך לבוא לידי מצה ומריבה וחסאים, שבגינם באים לדין.

דברים אלו מפרשים בגמרא בבבא בתרא (כא.) שדרשו על הפסוק "כי מציון תצא תורה": שבתחלה היו מלמדים את תינוקות של בית רבן תורה רק בירושלים, וכמובא בספרי שבכדי לקבל את התורה צריך לראות את הפהנים בעבודתם ולויים בדוכנם בשירם ובזמרים וישראל במעמדם, וזה היה החנוף הטוב ביותר עבור הילדים.

שעל ידי כך אדם נזכה לרוות נחת דקדושה מפל יוצאי חלצנו. חכוי הרבים שיה אצל כל אחד ואחד, כענין שאמרו חז"ל 'אין לה אדם שאין לו שעה' - אדם לא יכול לדעת מתי הוא יפעל ומתי הוא יקנה את עולמו ולכן תמיד צריך להקריב סביבנו שמחה ומאור פנים. חז"ל (תענית כב.) מספרים על שני אנשים שהיו משמחים בני אדם ומשימים שלום בין איש לרעהו, ואליהו הנביא אמר שהם בני עולם הבא, ורבי עקיבא איגר מציין בגליון הש"ס לדברי התורת חיים בסנהדרין שהם נכנסים ישר לגן עדן בלי שום צער של דין וחבוט הקבה כענין שנקראו 'בני העולם הבא' - כבן הנכנס אצל אביו בלי שהיות.

כן כן! כאשר אדם עוסק בטוב והוא מחפש תמיד לשמח ולהחזיר אמונה ויראת שמים בסובבים אתו, הוא זוכה לזכות את הרבים ולכל טוב בזה ובבא.

יסוד זה עלינו לקחת עמנו כצידה לדרך מפרשתנו שעוסקת בדיני נזיקין: שלא נהיה בור ברשות הרבים, ונזהר מאד מלצער את הבריות. ואדרבה, נעסק בחן וחסד, כמו שידוע מר' ישראל סלנטר שראה את תלמידו עם פרוץ חמוץ ואמר ר' ישראל לתלמיד: "אל תהיה בור ברשות הרבים", ובודאי שמרבה מדה טובה - שכאשר אדם מאיר פנים ומחזק ומרומם את הסובבים אתו - הוא מגדלור שמפיץ קרבת ה' ומדות טובות.

ספר יהודי יקר: השבוע הלכתי ברחוב וראיתי עור שמתקשה ללכת, רציתי לעזר לו אבל הוא אמר לי שהוא מסתדר לבד. למדתי מכך מספר דברים: א. שצריך להתחזק מאד למרות כל הקשי; ב. התמלאתי ברחמים ובתפלה לפני רפא חולי עמו ישראל שישלח לו רפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל; ג. הודאתי לבורא על כך שאני יכול לראות, ובאותו יום התפעלתי בפני מכרי וידידי על החסד העצום שאנו יכולים לראות, וכאשר הגעתי הביטה ספרתי זאת לילדים ויחד עצמנו עינים וברכנו בכונה עצומה בלי שם ומלכות 'ברוך פקח עורים' ואז פקחנו עינים והתמלאנו בהערכה ובהודאה על החסד העצום שאנו יכולים לראות.

כאשר אדם מחזק את הזולת ונתן לו מלה טובה או חזוק, זה יכול לעמד לו לשנים רבות, כמו שספר יהודי יקר שפעם הוא שמע שיחת חזוק מאחד המשפיעים זה עמד לו כבר עשרים וחמש שנים שהוא שומר עינים בזכות אתה שיחת חזוק. וכן ידוע ספורים רבים על אנשים שחזקו ורוממו את חבריהם או את תלמידיהם ואפילו במלים קצרות וזה ממש החיה אתם. ולפעמים כאשר רואים תלמיד שהוא מצדד צריך לתת לו תפקיד או להדגיש את הטוב שבו וכך לרומם אתו, כי בכל אחד טמון הרבה טוב והעבודה שלנו לגלות ולהאיר אתו.

זה רק דגמאות כל אחד ואחד, יכול להוסיף עוד ועוד, כיצד לדבר מהחסדים שה' עושה לנו, מהחסדים שבני הבית עושים עבורנו, לפרט זאת, ולהחזיר בבית הכרת הטוב.

קל, כל חייו הוא נרדף מבית ומחוץ. אם נתבונן מעט בספר תהלים נראה פסוקים רבים שדוד מלכנו זועק על הקשיים שלו: "למה קדר אלה בלחץ אויב", "כי אין מתם בבשרי" ועוד פסוקים רבים שדוד שופך בהם את לבו מתוך צער הגדול, אולם עם כל הצער הוא לא נפל ברוחו, חלילה, תמיד הוא התעסק בטוב וראה את כל הטוב שה' מרעיף עליו.

כמבאר בזהר הקדוש שדוד נקרא 'בדחנא דמלכא', היות שאפלו בזמנים הקשים שלו הוא המשיך לשבח את ה'. להבדיל אלה אלפי הבדלות נבוכדנצר הרשע שחז"ל אומרים (סנהדרין צב.) שהוא שר שירים יפים עד שכמעט עקף את שיריו של דוד המלך. אך כאשר קבל סטירה על פיו - הוא שתק מיד.

זה שאמרו חז"ל 'אין לה אדם שאין לו שעה' - ה' מצפה לראות איך אדם מתחזק ורואה טוב בעצמו ובבני ביתו ובסובבים אתו, ובכך הוא יכול לקנות את עולמו.

וכן בימינו, שהרבה מבני ישראל בצער ויהודים רבים נהרגו על קדוש ה', הי"ד, עלינו להצטער מאד בצערם של ישראל ובד בבד להתחזק שבודאי ה' עמנו בצרה והוא מצפה לראות איך אנו לא נופלים ברוחנו, אלא מתחזקים באמונה שרק ה' יכול להושיענו והוא עתיד לגאל אתנו בקרב גאלת עולמים.

השבוע נפטר לבית עולמו המחנך הנודע רבי אלתר זצ"ל שבשיריו הנפלאים החזיר יראת שמים ושמחה בלבבות ילדי ישראל. בניו מספרים שהרעיון להוציא את האלבומים הנפלאים לא היו למטרת רוח, אלא שרבי אלתר הבחין שיש ילדים בכתתו שמתקשים לזכר את הלמוד ולכן הוא חבר להם שירים, ובתוך הלחן הכניס את החומר הנלמד וזה נקלט לילדים, וכך התגלגל הדבר עד האלבומים הנפלאים.

נורא נוראות! רבי אלתר היה מלמד פשוט בחיידר אבל הוא כלל לא היה פשוט, הוא החזיר לילדים אהבת ה' מדות ואמונה בדרך של שירה וזמרה וכך הוא זכה להנחיל להם את מסרת ישראל סבא, ובמעשים שהיו נראים קטנים הוא זכה לעשות זכוי הרבים עצום.

ולא צריך להיות רבי בחיידר בכדי לעסוק בזכוי הרבים, כל אחד יכול לעשות זאת בתוך הבית שלו. כאשר אדם שר שירי שבת עם הילדים או שהוא מספר להם ספורים של אמונה וספורי צדיקים עם המדות הטובות וקרבת ה' שהיו להם, זה חוזר עמוק עמוק לילדים ויעמד להם לאורך ימים. וכאשר הם יגדלו ויקימו דורות ישרים לתפארת הם יעבירו את השמן הטהור שספגו בילדותם לדורות הבאים.

גם כאשר אחד הילדים לא מתנהג כראוי אסור לשבר את הפלים, כמאמר חז"ל 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת', ובמקום לעסוק כל הזמן בפסלת נתמקד יותר בלברר את האכל מתוך הפסלת ולהשקיע בחנוך של ה'עשה טוב' - להמתין עם הרבה סבלנות ולשפך תפלות כמים לפני בורא עולם - ובודאי

מצוה בשונא לכף את יצרו. מצוות התורה מעדנים את נפש האדם, דוקא מי שאדם שונא ויש תאוה גדולה לא לעזר לו, צוה אותנו התורה 'אל תשמור בלב את כל הכעסים שיש לך על אנשים, ואל תכלה את הזמן והכחות על מה שעשו לך. תותה, תהיה גמיש ותעזר דוקא למי שאתה לא מסתדר אתו', וכך תהיה אדם אציל ושלם.

ה. פעלת העננים והגשמים זה חסד ונס עצום שהמים עולים מהים והרוח נושאת אותם וכך הם מרוים את כל הארץ, וצריך להתבונן בכל זה מאד. כאשר אדם שותה כוס מים הוא יכול להגיע לדרגות עצומות, אלו רק ישקיע מעט מחשבה על החסד כיצד בא לידו המים, וכיצד עוד כוסות רבות כאותו כוס שבידו ירדו גם הם מהשמים לשליחויות רבות כגון להצמיח את הפרות ולנקות את האויר, וכן הלאה, תבונן בגשם שירד לפני שנים רבות, שמהם נזונו אבותיך ואבותיהם, תודה על כל טוב וטוב שבכל טפה וטפה.

וכן אדם שהולך ברחוב ורואה את כל החנויות של האכל והבגדים שיש בימינו לרב, אם הוא יחשב על הגשמיות, הוא עלול לשקע בחמירות העולם הזה, מאידך אם הוא יקדיש מעט מחשבה על רחמי ה' ואהבתו הגדולה אלינו, שנותן לנו כל כך הרבה טוב, שנותן לנו בריאות, ואנו יכולים לאכל ולהנות מהמאכלים, ולא לאכל רק דרך זונדה או אינפוזיה חלילה, הוא יכול להיות עם המחשבות הללו עבד ה' עצום.

א. בתקופה זו שהרבה יהודים נמצאים בצרה ובשביה או במקום של סכנה, עלינו להרבות בתפלה על כל כלי ישראל ולהתעורר בחשבון נפש במה שעלינו להתחזק, וכן אצל כל אחד ואחד בפרט כאשר יש לאדם קשיים או שהוא מקבל הצרות - ובפרט אם זה מבני ביתו - עליו להתבונן שה' שלח לו הארה בכדי שיתעורר במה שעליו להתחזק.

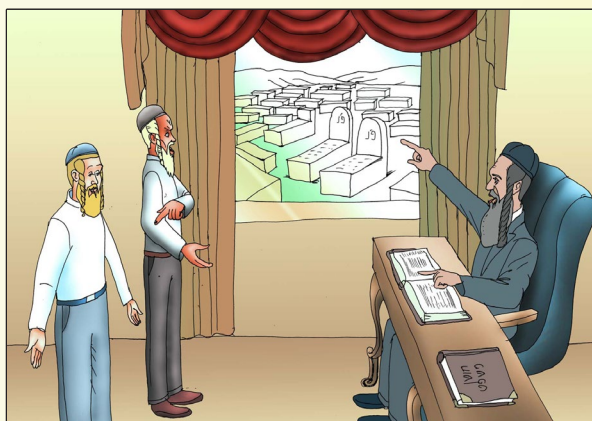
ב. אנו נמצאים בזמנים מאד נעלים שכלנו רואים בחוש שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, וצריך להתחזק שה' עמנו והוא עשה את הכל בכדי לקרבנו אליו, וכן להתחזק במדת הנאמנות לקב"ה ולכלל ישראל ובפרט למי שקבלנו ממנו טובה.

כמו שאמרו חז"ל (ריש ע"ו) שלעתיד לבוא הקב"ה יבחן את האמות במצות סכה, וכאשר הם יבעטו בסכה שמסמל על חסר נאמנות ה' יצחק עליהם ויראה להם שהם לא ראויים לכל הטוב שיהיה לעתיד לבוא, ורק כלל ישראל שבתקף הגלות נשארו נאמנים לקב"ה יזכו לכל הטוב.

ג. אדם שזוכה לקבל בזיונות זה מצרף אתו מאד, ובכל זאת אנו מבקשים בכל יום: 'ואל תביאנו... לידי בזיון', כי אמנם לאדם קשה מאד עם בזיונות, אולם כאשר אדם כבר מקבל בזיונות שלא יבעט אלא יתעלה על ידם.

ה. התורה בפרשתנו מצוה אותנו: "כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו" ואמרו חז"ל

פנינים מזויזרים

חז"ל מלמדים אותנו שהעולם הזה עראי הקב"ה נותן לנו הרבה מתנות בעולם הזה מרב אהבתו אלינו, אולם עלינו להבין שאנו רק אורחים שמקבלים בחסד ולא להרגיש בעלי הבית שהכל שפך לנו.

שלמה מלכנו החכם מכל אדם שלא חסר לו כלום, מלמד אותנו "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה", היות שבבית משתה אנשים מדברים על כל מיני ענינים של עולם הזה, אולם בבית האבל רח"ל מדברים מהתכלית, שם כלם מבינים כמה העולם הזה עראי וחולף, שאנו רק בפרוזה שמוביל לטרקליו. כאשר אנו עוסקים בעניני העולם הזה לצרף פרנסה וכדו', לא נעשה מכה עקה, כל נהיה מנחים כל היום בעניני עולם הזה, אלא עקר עסקנו יהיה בתורה ומצוות.

עלינו לזכר שכל אחד ואחד יגיע ליום שהוא שבו אבדו

עשתנתיו, אדם שמתחבר יותר מדי לעולם הזה ובטוח שיחיה כאן לנצח, ולא מוכן לומר ולתת לאחרים משלו, אזי 'ביום ההוא' כלו מלא אכזבות, וקשה לו לצאת מההרגלים והקניינים הגשמיים שרכש בעולם הזה, מאידך אדם שחושב בכל עת איך לקנות חיי נצח, וכל הזמן משנה את ההרגלים הרעים, וקונה עוד הרגלים אחרים טובים כגון שקובע הרגל של שמירת עינים בנפשיו וכדו', אזי אחרי מאה ועשרים יהיה לו קל יותר לעבר לטרקליו ולהנות שם מזיו השכינה.

ה' יזכנו לחיות חיים ארפים על קדוש ה', לדבר מהקב"ה ומרב טובו וחסדו, וכך לקנות עוד חיי נצח בזה ובבא, שלא ישמע עוד שד ושבר בגבולנו, וה' ינחם את כל המשפחות השכולות וישלח רפואה שלמה לכל החולים שיהיו כלם בריאים ונזפה לגאלה השלמה במהרה בימינו אמן.

או לחפש משה אחרת בעבודת הקדש, ובינתיים ישבתי בבית ולמדתי. יום אחד בני הקטן לא הרגיש טוב והוא נשאר אתי בבית, אחרי כשעתיים שהוא ישן הוא קם ואמר שהוא רוצה לשמע שירים חפשי משהו חנוכי עבורו ואז הבחנתי באלבום שירים של רבי אלתר זצ"ל, הדלקתי את השירים והנה אני שמע את המלים הבאות: 'מודה אני לפניך, תודה ה' שנתת לי, עוד יום לקיים מצוות, עוד יום לעשות חסד; עוד יום של שמש על פני, עוד יום ללמוד תורה, עוד יום של חיים, כל יום מה' הוא מתנה, רצייתי להגיד שוב תודה, את היום החדש הזה אני רוצה למלאות, עם הרבה תורה חסד ומצוות'.

המלים המיוחדות של רבי אלתר שנאמרו בחן ובנגון מיחד חדרו לעמק מחשבותי ומעיני זלגו דמעות, לבי השבור ונפשי שהרגישה עזובה ומיתרת בטאו את רגשותיהם באותם דמעות, אבל יותר מכך הדמעות היו דמעות של הודאה הנובעות מקרבת ה' מיחדת. המלים של ההודאה שהתנגנו ברקע הזכירו לי שבעצם אני חי בגן עדן, ה' נתן לי כל טוב, יש לי משפחה נפלאה, אני בריא ויש לי בית וה' נתן לי עוד יום מרב אהבתו אלי ובודאי שגם היום יש לי שליחות מיחדת. וגם אם אין לי את התפקיד שאותו אני חפץ לעשות זה לא אומר שאני מיתה חלילה. אדרבה, זה מראה שה' חשב עלי ומקרב אותי מתוך הקשי.

ולא עוד אלא, שדוקא אם אשמח בזמן שלא הולך לי פשוטה זה מראה שאני עבד את ה' באמת ובתמים כעבד שעשה את רצון אדונו בלי מחשבה על עצמו. הן אמת שנועדה לי שליחות בעולם, אבל אני צריך ללכת אחרי ה' במסלול שהוא מוליך אותי ולא להתמרמר פאשר לא נעשה כרצוני, כי אם אני מתמרמר זה מראה שאני עבד את עצמי ואת כבודי, חלילה.

באותם רגעים הרגשתי הקלה גדולה ושמחה עצומה בלבי, החזרתי את השיר לאחורה ופשוט התחלתי לשיר יחד עם רבי אלתר ואף בקשתי מבני שיצטרף אתי לשירה: 'מודה אני כל יום אני אומה על עוד יום נפלא אני מודה; שהחזרת לי את נשמותי בחמלה - ה' אתה כל כך אוהב אותי...!'

התבישתי על כך שהעבדה שלא מצאתי מקום ללמוד בו תפסה את מחשבותי תקופה כה ארפה, והסתובבתי עם חמיצות בלב במקום להודות ולשמח בכל הטוב. בסיעתא דשמיא אחרי כחודש הציעו לי ללמד בישיבה של חוזרים בתשובה, וכיום אני זוכה לעסק רבות בקרוב רחוקים ואני מאד שמח ומרצה מכה, ומדי פעם אני מספר לבחורים בעלי התשובה איך הגעתי ללמד בישיבה ועל התובנות הנעלות שרכשתי בדרך לכה, תובנות של עבד ה' ושל קרבת ה' מתוך התבוננות בכל הטוב שה' הרעיף עלי, וכן שה' מוליך אותי במסלול מיחד עבורי גם כשלא נראה שהכל הולך חלק.

עם סגירת הגליון התקבל במערכת מכתב נוסף מבעל המעשה וזה לשונו: זכיתי לעלות השבוע לנחום אבלים אצל משפחתו של רבי אלתר זצ"ל, ואחרי שספרתי את ספורי ואת ההפכת הטוב שיש לי כלפי אביהם, נענה תלמיד חכם אחד ואמר ששמע על בחורה שירדה קצת מדרך הישר, וכאשר שמעה את השיר הנפלא על ענין התשובה של רבי אלתר, נכנסו בה הרהורי תשובה והיא עלתה שוב על דרך המלה. הוסיף התלמיד חכם ואמר שבמחן יש מקום מיחד ששם אדם קולט את הנגינה, מקום שחודר לעמק המחן, וכידוע מגדולים וצדיקים חמרת הענין של מנגינות שאינן קדושות, ולהפך, את מעלת הנגינה הכשרה שבידי היכל הנגינה סמוך להיכל התשובה. יהיו הדברים לעלי נשמתו הטהורה.

הוא לא ממשיך ואני אשמח שתבוא ללמוד, התרשמתי ממוך מאד לטובה ואני בטוח שלמרות שאין לה ותק תצליח מאד בעזרת ה'.

ואכן בתחלת השנה החדשה התחלתי ללמד בכתה ז' עם כל המרץ והשקעתי את כל כוחותי בתלמידים, כאשר הייתי מוסר את השעורים הייתי ממש עם כל החיות, הסתובבתי בין השלחנות ושתפתי אתם בלמוד, הרגשתי ממש כמו גנן שעובר בין השתילים ומשקה אחד אחד במסירות וביחודיות.

המנהל שראה מקרוב את השקעתי הגדולה שמח מאד על הבחירה הנכונה שלו לבחור בי ללמוד בתלמוד תורה, כמוכן שקבלתי גם עידוד ומלים של הוקרה והערכה מהורים. היה אבא אחד שהתקשר אלי יום אחד ואמר שבזכותי חל שבוי מהותי אצל בנו שבשנים עברו בקשי השתתף בשעורים, ובזכותי הלמוד נהיה אצלו חיה והוא משתף את אביו במה שלמד בפתה. שמחתי מאד לשמע את הדברים והרגשתי שאני עשה את השליחות שלי כראוי.

עשרים שנה חלפו ביני ואותו דוד המנהל שיעץ לי על המורה - יצא לפנסיה - ובמקומו הגיע מנהל צעיר שהחליט לערוך שנויים בצורת המלמדים. וכו', למרות שהיה לי ותק של עשרים שנה, ביום מן הימים לקראת סוף שנה הזמנתי לחדר של המנהל שהודיע לי שבכונתו להכניס מלמד אחר במקומי.

כששאלתי מודע, הוא השיב לי: 'היום ההורים מבקשים שילמדו יותר בדרך של פלפול והוספות של מפרשים ואני יודע שאמה רוצה להשקיע בעקר בגפ"ת, וכעת יש הצעה ממלמד אחר שמענין לבוא ללמוד אצלנו ויחל לי להפסיד אותו'. נסיתי להסביר לו שדעתי שכאשר יש ילדים שעוד לא יודעים פראוי ללמוד את הגפ"ת, ראוי להשקיע בכה. כדי שיהיו מוכנים יותר להמשך דרכם בלמוד, אולם דברי נפלו על אזנים אטומות והבנתי שעלי לחפש מקום אחר ללמוד בו.

מיד כשיצאתי מחדרו של המלמד הרגשתי שעושים לי עול - שהרי נתתי את כל כוחותי והשקעתי רבות ומדע לא מאפשרים לי להמשיך ללמוד - כשהגעתי לביתי וספרתי לרעיית שפטרתי מלהיות מלמד, היא השתתפה בצערי ובד בבד חזקה אותי ואמרה: 'אתה מלמד כל כך טוב ובודאי ה' יזמין לך מקום אחר שיחפצו בך כמלמד'.

התפללתי לבוא עולם שיזמן לי מקום טוב בכדי להשקיע את הכשרונות שהיו יתברך חנו אותי - בזכוי הרבים - רשמתי את קורות חיי ושלחתי לכמה תלמודי תורה שחפשו מלמד, חשבתי שתוך כמה ימים כבר אהיה מסדר עם מקום עבודה חדש אולם ההצעות שהגיעו היו ממקומות רחוקים מאד או מפתות שלא הייתי מענין ללמוד בהם, וכה מצאתי את עצמי כמה ימים לפני תחלת שנת הלמודים בלי מקום ללמד בו. בחסדי ה' ידידי הציע לי לשמש כמשיב בישיבה קטנה שנמצאת בשכונתי, אמנם העדפתי להיות מלמד אך בלי בררה שמחתי שלכל הפחות יהיה לי מקום ללמוד בו. אחרי שנתים ששמשתי כמשיב, הישיבה נקלעה לקשיים ונסגרה. שוב מצאתי את עצמי ללא מקום ללמד בו.

באותה תקופה הזדחלה למחשבותי הרגשה שאני פשוט מיתה אחרי שנים רבות שהייתי נמרץ ועמוס מאד מצאתי את עצמי מוחפש היכן ללמוד או ללמד. אני לא מאחל לאף אחד את ההרגשה הנוראה שחוויתי אבל במדת מה התקיים מאמר חז"ל: 'או חברתא או מיתותא'. כמוכן שהמשכתי ללמוד ולהתפלל ולגדל את משפחתי לתפארת, אולם ההרגשה החמוצה שהיתה בלבי - הרגשה שאני מבזבז מצד אחד, ושאיז מי שחפץ בי מאידך - ליתה אותי כל הזמן.

באותה תקופה היתה לי התלבטות מה לעשות אם להיות אברך כולל